

GREENPEACE

Σχόλια περιβαλλοντικών οργανώσεων στην έκθεση της εταιρείας HVA με τίτλο «Water management in Thessaly in the wake of Storm Daniel»

Διαβούλευση από 13 – 29 Μαρτίου, στο Οpengov, στις εξής διευθύνσεις:

1. Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: <http://www.opengov.gr/minenv/?c=36365>
2. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων: <http://www.opengov.gr/yfaat/?p=3069>
3. Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας:
<http://www.opengov.gr/civilprotection/?p=7247>
4. Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών: <http://www.opengov.gr/yme/?p=5336>

Γενικά σχόλια σχετικά με τη διαβούλευση

Έλλειμμα θεσμικής βάσης: Από το εισαγωγικό μήνυμα στο opengov.gr, όπου διεξάγεται η διαβούλευση, δεν προκύπτει καμία θεσμική πλαισίωση για την υπό σχολιασμό έκθεση. Η έκθεση δεν εντάσσεται καν στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της χώρας για εφαρμογή των οδηγιών 2000/60/ΕΚ για τα ύδατα και 2007/60/ΕΕ για τις πλημμύρες, ούτε προβλέπεται από εθνική νομοθεσία για τη διαχείριση των υδάτων.

Πρέπει να σημειωθεί ότι μόλις πριν μερικές μέρες (15 Μαρτίου 2024), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε, μετά από επανειλημμένες σχετικές προειδοποιήσεις, να παραπέμψει τη χώρα μας για παραβίαση των δυο οδηγιών που σχετίζονται άμεσα με την υπό σχολιασμό μελέτη της εταιρείας HVA: την οδηγία 2007/60/ΕΚ για τη διαχείριση του κινδύνου πλημμυρών και την οδηγία 2000/60/ΕΕ “[Πλαίσιο κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων](#)”. Πρόκειται για μια ιδιαίτερα ντροπιαστική εξέλιξη, ειδικά καθώς αφορά μια χώρα που δεν έχει απλώς υποχρέωση εφαρμογής τους, αλλά και μεγάλη ανάγκη από τα εργαλεία που προσφέρουν οι δυο αυτές οδηγίες για πραγματικά βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων οικοσυστημάτων, ώστε να λειτουργήσουν

αποτελεσματικά υπέρ της θωράκισης της κοινωνίας και της οικονομίας από τις καταστροφικές επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης. Η μελέτη της εταιρείας HVA αγνοεί πλήρως τις δυο οδηγίες και επιδεινώνει το έλλειμμα σωστής εφαρμογής τους από τη χώρα μας.

Πρέπει να τονιστεί ότι η ανάπτυξη των σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμού, στο πλαίσιο της οδηγίας 2000/60/EK, και των σχεδίων διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας, στο πλαίσιο της οδηγίας 2007/60/ΕΕ, αποτελούν στοιχεία της ολοκληρωμένης διαχείρισης της λεκάνης απορροής ποταμών. Το δίκαιο της ΕΕ σαφώς προβλέπει ότι οι δύο διαδικασίες, δηλαδή η διαχείριση του κινδύνου από πλημμύρες και η επίτευξη καλής οικολογικής κατάστασης των υδάτινων οικοσυστημάτων, έχοντας υπόψη τους περιβαλλοντικούς στόχους της οδηγίας 2000/60/EK (προοίμιο οδηγίας για τις πλημμύρες, εδ. 17) αποτελούν στοιχεία της ολοκληρωμένης διαχείρισης της λεκάνης απορροής ποταμών και θα πρέπει να αξιοποιούν αμοιβαία τη δυνατότητα κοινών συνεργειών και κοινού οφέλους.

Επισημαίνουμε επίσης ότι οι περιβαλλοντικές οργανώσεις έχουν ήδη υποβάλει σχόλια στη διαβούλευση για τη 2^η αναθεώρηση των σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής (ΣΔΛΑΠ) για τη Δυτική Στερεά και τη Θεσσαλία. Τα σχόλια των περιβαλλοντικών οργανώσεων είναι διαθέσιμα εδώ: https://www.wwf.gr/shmeio_gnosis/politiki/?12171866/-----2—

Γλώσσα: Δεν είναι ξεκάθαρο σε ποιο κοινό απευθύνεται η μελέτη αυτή. Πάντως, όταν οποιοδήποτε έγγραφο ή έκθεση τίθεται σε δημόσια διαβούλευση, βασική υποχρέωση του αρμόδιου φορέα είναι να προσφέρει το κείμενο στη γλώσσα του κοινού που καλείται να το σχολιάσει και του οποίου τη ζωή επηρεάζει. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το γεγονός ότι η έκθεση και τα τεύχη της είναι στα Αγγλικά, αποτελεί υποβάθμιση του κρίσιμου θεσμού της διαβούλευσης και ειρωνεία προς το ελληνικό κοινό που πιθανώς να μην είναι εξοικειωμένο είτε με την ίδια τη γλώσσα είτε με τεχνικούς όρους που χρησιμοποιούνται στην έκθεση. Ένα καθαρά μορφολογικό επίσης σχόλιο είναι η απουσία πίνακα περιεχομένων, γεγονός που δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο την ουσιαστική συμμετοχή του κοινού, καθώς η πλοήγηση στο κείμενο και η εξ αρχής αποκόμιση της συνολικής εικόνας για τη δομή είναι αδύνατη.

Επιστημονική επάρκεια: Στα τεύχη δεν αναφέρονται ομάδες επιστημόνων που συνέταξαν τα κείμενα, ούτε μεθοδολογία ή περιγραφή της έρευνας (εάν διεξήχθη έρευνα). Αλλά και η ίδια η επιλογή μιας εμπορικής εταιρείας, όπως η Handelsvereniging Amsterdam-HVA (μτφ Εμπορική Εταιρεία του Άμστερνταμ), η οποία ιστορικά εξειδικεύεται στην εκμετάλλευση μεγάλων γεωργικών εκτάσεων σε πρώην ολλανδικές αποικίες και στο εμπόριο των προϊόντων τους, προκαλεί ερωτηματικά σχετικά με την επιστημονική επάρκεια και την απαραίτητη εξειδίκευση στα κρίσιμα ζητήματα της θωράκισης από πλημμύρες και από τις κλιματικές καταστροφές που πλέον συμβαίνουν ολοένα και συχνότερα και τείνουν να γίνουν νέα κανονικότητα.

Ειδικότερα σχόλια επί των παραδοχών και προτάσεων της HVA

Το τεύχος “Flood defense infrastructures” φαίνεται να αποτελεί συρραφή κειμένων και προτάσεων που έχουν ήδη εκφραστεί σε άλλα πλαίσια και απλά να συγκεντρώνει σε ένα πακέτο όλα τα έργα και τις παρεμβάσεις που έχουν κατά το παρελθόν προταθεί ή σχεδιαστεί (μεγάλα και μικρότερα φράγματα, σήραγγες, αναχώματα, έργα ορεινής υδρονομίας, κλπ). Υπολείπεται επίσης σοβαρά σε σχέση με τις ραγδαίες εξελίξεις σε καινοτόμες προσεγγίσεις αποτελεσματικής αντιμετώπισης των πλημμυρών και συνολικότερα των επιπτώσεων της κλιματικής κρίσης, με βάση τις υπηρεσίες που προσφέρουν τα φυσικά οικοσυστήματα του κάθε τόπου.

Αν και η μελέτη της ΗΒΑ ανακοινώθηκε με τον τίτλο “MASTER PLAN FOR THE A) POST-DISASTER REMEDIATION OF THE DAMAGE CAUSED BY THE >70,000 HECTARE FLOODING IN THESSALY and B) THE MITIGATION OF FUTURE FLOODING IN THE AREA aiming at covering the operational needs of the Ministry of Civil Protection» [ΑΔΑ: 90ΛΩ46ΝΠΙΘ-1Ξ3 - Έγκριση σύμβασης δωρεάς μεταξύ του ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ (ως δωρεοδόχου) και του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με την επωνυμία «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ» (ως δωρητή)]. Εντούτοις όμως, στην έκθεση (σελ. 24 τεύχους για τις πλημμύρες) αναφέρεται ότι:

“Το Master Plan δεν είναι απλώς ένα αυτόνομο ή άκαμπτο σχέδιο για τη διαχείριση των πλημμυρών. Τα στοιχεία του παρόντος πρέπει να ενσωματωθούν στα υπάρχοντα και μελλοντικά Σχέδια Διαχείρισης Υδάτων, Σχέδια Διαχείρισης Πλημμύρας, οδηγίες της ΕΕ, όπως η Οδηγία της ΕΕ για τις Πλημμύρες (2007/60/ΕΚ). Επιπλέον, η ευθυγράμμιση με τα αναπτυξιακά σχέδια για τους τομείς της γεωργίας και της κτηνοτροφίας είναι επιτακτική για μια ολιστική και αποτελεσματική προσέγγιση. Οι στρατηγικές και τα μέτρα που προτείνονται σε αυτό το Κατευθυντήριο Σχέδιο προορίζονται συγκεκριμένα να ενσωματωθούν στην εν εξελίξει αναθεώρηση του υφιστάμενου Σχεδίου Διαχείρισης Πλημμυρών της Κυβέρνησης της Ελλάδας. Το επικαιροποιημένο σχέδιο προβλέπεται να εξελιχθεί σε ένα ισχυρό επιχειρησιακό εργαλείο για την ολοκληρωμένη διαχείριση των πλημμυρών. Αυτό περιλαμβάνει την πρόοδο και την αξιολόγηση των υποδομών, τη δημιουργία συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης και αποτελεσματικές διαδικασίες για την ανάκαμψη από τις πλημμύρες.”

Αυτός ο συλλογισμός είναι εξαιρετικά προβληματικός σε σχέση με το δίκαιο της ΕΕ, καθώς δεν μπορεί ένα εκτός ισχύοντος θεσμικού πλαισίου σχέδιο να επιβάλει εξωγενώς προσαρμογή σε θεσμικά προβλεπόμενα σχέδια με το ίδιο αντικείμενο. Λαμβάνοντας μάλιστα ως δεδομένο ότι το υπό ‘διαβούλευση’ ‘masterplan’ καθορίζει το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων αναμφισβήτητα θα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, όπως τα μεγάλα φράγματα, τότε θα έπρεπε να υποβληθεί σε στρατηγική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όπως επιβάλλει η νομοθεσία της ΕΕ (οδηγία 2001/42/ΕΚ).

Συνολικά, η μελέτη δίχως να ακολουθεί καμία γνωστή ή θεσμοθετημένη μεθοδολογία εκπόνησης μελετών προτείνει, με βάση γενικόλογη και διόλου τεκμηριωμένη επιχειρηματολογία, υδραυλικές λύσεις οι οποίες έχουν ήδη προταθεί από άλλους φορείς, ενώ κάποιες (όπως τα έργα εκτροπής του Αχελώου) έχουν ακυρωθεί δικαστικώς και καταδικαστεί επιστημονικά. Αυτές οι παρωχημένες λογικής προτάσεις καλό θα είναι να μείνουν στο παρελθόν.

Σε πρώτη φάση, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις υποβάλλουν πρώτη δέσμη σχολίων, με εστίαση στα εξής ζητήματα: α) Συμβατότητα με το ενωσιακό δίκαιο, β) Συμμετοχή και διαφάνεια, γ) Αγνόηση της κλιματικής κρίσης και προφανών λύσεων, δ) Προβληματική χαρτογραφική απεικόνιση, ε) Απουσία δεδομένων, στ) Έμφαση σε μεγάλα κατασκευαστικά έργα, ζ) Επαναφορά της εκτροπής του Αχελώου, η) Αγνόηση βέλτιστων πρακτικών (Nature-based solutions), θ) Μοντέλο διακυβέρνησης.

α) Συμβατότητα με το ενωσιακό δίκαιο: Η έκθεση δεν ικανοποιεί τις απαιτήσεις της οδηγίας 2007/60/ΕΚ για τη διαχείριση του κινδύνου πλημμυρών. Ενδεικτικά, τα προτεινόμενα μέτρα στο πλαίσιο της ενωσιακής νομοθεσίας για τη διαχείριση του κινδύνου πλημμύρας πρέπει απαραίτητως να περιλαμβάνουν κατ’ ελάχιστο χαρακτηρισμό δασικών περιοχών ως προστατευτικών, περιορισμό δραστηριοτήτων στις πλημμυρικές κοίτες, εντοπισμό και καταγραφή εστιών παραγωγής φερτών και σχεδιασμό μέτρων που είναι συμβατά με τις απαιτήσεις της οδηγίας πλαίσιο για τα ύδατα, της οποίας στόχος είναι η αποτροπή περαιτέρω επιδείνωσης, προστασία και βελτίωση των υδάτινων οικοσυστημάτων, και η προώθηση της βιώσιμης χρήσης του νερού.

Η μελέτη περιλαμβάνει, επίσης, ρυθμίσεις που αφορούν τη διαχείριση των υδάτων, αντικείμενο που κατά την ενωσιακή νομοθεσία ρυθμίζεται από την οδηγία 2000/60/EK και τα σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής (ΣΔΛΑΠ). Σημειωτέον ότι τα εν λόγω σχέδια βρίσκονται στη δεύτερη φάση αναθεώρησής τους, ενώ φαίνεται να αγνοούνται στο σύνολο της μελέτης (γίνεται μόνο αναφορά στο ανεπαρκές «σύστημα παρακολούθησης ή σαφές θεσμικό [τους] πλαίσιο», VOLUME II, σελ. 119).

Επιπλέον, πολλά από τα μέτρα που προτείνονται στην έκθεση (π.χ. μεγάλα φράγματα) είναι ασύμβατα με τις νέες κατευθύνσεις της Ε.Ε. και κυρίως με τον νέο κανονισμό για την αποκατάσταση της φύσης που βρίσκεται σε τελικό στάδιο έγκρισης. Ο κατακερματισμός των υδατορεμάτων από φράγματα και η διακοπή της συνδεσιμότητάς τους έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τον στόχο που τίθεται από τον νέο κανονισμό (αποκατάσταση 25.000 χιλιομέτρων ποταμών ελεύθερης ροής, σε σύγκριση με το 2020).

Η μελέτη της HVA δεν έχει λάβει καθόλου υπόψη τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο της ενδιάμεσης αξιολόγησης της προόδου εφαρμογής των πρώτων σχεδίων διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας (για την Ελλάδα αυτή η αναφορά εκδόθηκε το 2021, καθώς υπέβαλε τα απαραίτητα στοιχεία με καθυστέρηση). Η ενδιάμεση αξιολόγηση αποτυπώνει τις σημαντικότερες παραλείψεις των ΣΔΚΠ. Μια από τις σημαντικές παραλείψεις αφορά τη μη αποτύπωση από τα ΣΔΚΠ «φυσικών μέτρων συγκράτησης νερού» (natural water retention measures). Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διατυπώνει ισχυρή σύσταση για ενίσχυση των λύσεων που βασίζονται στα οικοσυστήματα και ειδικότερα των φυσικών μέτρων συγκράτησης νερού (NWRM), ως εξής: *“the information provided is not detailed and the FRMPs do not highlight the potential role of NWRM. Generally, the use of nature based solutions should be strengthened. A high share of the total costs will go on measures that could include riverbank and riverbed modifications, with possible negatively impacts on the ecological and hydromorphological conditions of streams and rivers.”* Η έκθεση της HVA επιδεινώνει ακόμα περισσότερο αυτό το σοβαρό έλλειμμα του αντιπλημμυρικού σχεδιασμού της χώρας.

Η έκθεση της HVA περιέχει μόνο γενικόλογες αναφορές στα NbS, δίχως να διατυπώνει κανένα ουσιαστικό μέτρο προς την κατεύθυνση της ολοκληρωμένης και συμβατής με το ενωσιακό δίκαιο και τις βέλτιστες διαθέσιμες πρακτικές θωράκισης της χώρας απέναντι στην υπαρξιακή απειλή της κλιματικής κρίσης. Μεγάλο ποσοστό του συνολικού προϋπολογισμού φαίνεται ότι διατίθεται σε μέτρα εγκιβωτισμού και τροποποιήσεων στις κοίτες των ποταμών με πιθανές αρνητικές επιπτώσεις στις οικολογικές και υδρομορφολογικές συνθήκες των περιοχών. Η μελέτη της HVA περιέχει προτάσεις που ενισχύουν αυτή τη λογική, με επιπλέον αναχώματα, τροποποιήσεις της κοίτης ποταμών και εκτροπές ποταμών (π.χ. Αχελώος, Αγιαμονιώτης)

β) Συμμετοχή, διαφάνεια και κοινωνική συνεργασία: Διαβούλευση κειμένου στα αγγλικά, αποκλείει μεγάλο κομμάτι της κοινωνίας και ανθρώπων των οποίων η ζωή επηρεάζεται ευθέως, οι οποίοι ενδεχομένως δεν γνωρίζουν τη γλώσσα και την τεχνική ορολογία που χρησιμοποιείται στην έκθεση. Η κοινωνία και οι παραγωγικοί φορείς όμως πρέπει να έχει κεντρικό ρόλο στην αναζήτηση και εφαρμογή των κατάλληλων λύσεων που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της. Απαιτείται στενή συνεργασία με παραγωγούς και ομάδες που ήδη εφαρμόζουν αγροοικολογικές πρακτικές στα αγροκτήματά τους και έχουν εμπειρία από τα οφέλη και πλεονεκτήματα και αγρο-επιστήμονες που έχουν γνώση και εμπειρία σε αγροοικολογικές, μεθόδους ανθεκτικότητας και προστασίας κλίματος και βιοποικιλότητας, και μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία ενός νέου παραγωγικού μοντέλου στη Θεσσαλία. Εν ολίγοις, δεν νοείται διοικητική διαδικασία στην Ελλάδα που να διεξάγεται σε άλλη γλώσσα πλην της ελληνικής.

γ) Αγρόσηψη της κλιματικής κρίσης και προφανών λύσεων: Η προφανής λύση (που δεν προτείνεται πουθενά στο σχέδιο της ΗΒΑ) είναι η ανασυγκρότηση της αγροτικής παραγωγής με βάση τα νέα κλιματικά δεδομένα και επίκεντρο τις δύο επείγουσες και απολύτως επίκαιρες προτεραιότητες: (α) Ενίσχυση της ανθεκτικότητας των αγροσυστημάτων και (β) Προστασία της βιοποικιλότητας που αποτελεί κλειδί για τις υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρει ένα οικοσύστημα (φυτοπροστασία, επικονίαση, ανακύκλιση των θρεπτικών ουσιών και φυσικά προσαρμογή στις κλιματικές συνθήκες). Κανένα σύστημα δεν μπορεί να είναι λειτουργικό και υγιές χωρίς βιοποικιλότητα. Κανένα σχέδιο για αναδιάρθρωση καλλιεργειών δεν μπορεί να είναι βιώσιμο στη νέα κλιματική πραγματικότητα χωρίς να προτείνει προστασία βιοποικιλότητας και ανθεκτικότητα των αγροτικών συστημάτων.

Πρακτικά, αυτά μπορούν να επιτευχθούν: (α) Εφαρμόζοντας πρακτικές που αυξάνουν την ικανότητα του εδάφους να διηθεί το νερό, να το συγκρατεί, και να κάνει τα θρεπτικά στοιχεία πιο αφομοιώσιμα από τα φυτά. (β) Εξασφαλίζοντας βιοποικιλότητα στο επίπεδο των ειδών εντός του αγροτικού οικοσυστήματος. Αυτό περιλαμβάνει τη βιοποικιλότητα στους μικροοργανισμούς του εδάφους, στους πληθυσμούς των εντόμων, της αυτοφυούς βλάστησης και των καλλιεργούμενων φυτών. (γ) Εξασφαλίζοντας ποικιλία διατροφικών πηγών για την εξασφάλιση ποικιλίας στη διατροφή, το οποίο με τη σειρά του διασφαλίζει τη διατροφική ασφάλεια. Στις αγροτικές περιοχές: αγροτικό τοπίο με ποικιλία καλλιεργούμενων ειδών και ζώων. Στις αστικές περιοχές: αστική χωροταξία που ενθαρρύνει την αστική γεωργία, για να υπάρχει μεγαλύτερη οικιακή αυτόρκεια και καλύτερη διατροφή των πληθυσμών. (δ) Δημιουργώντας κοινωνικά και οικονομικά συστήματα που υποστηρίζουν την επιβίωση και ευημερία των αγροτικών κοινοτήτων, όπως προώθηση τοπικών αγορών καλλιεργητών, προγράμματα υποστηριζόμενης γεωργίας, επανασύνδεση παραγωγών-καταναλωτών, δημόσιες συμβάσεις με αγροκτήματα που παράγουν τροφή προστατεύοντας το κλίμα και τη βιοποικιλότητα, κοκ.

Σε κάθε περίπτωση, ένα σχέδιο ανασυγκρότησης της πληγείσας τις πρωτοφανείς πλημμύρες Θεσσαλίας οφείλει να στρέψει την περιοχή στο αύριο και όχι να την κρατάει όμηρο του χθες.

Όσον αφορά τις καλλιέργειες βαμβακιού (και καλαμποκιού), σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ομάδας που πραγματοποιεί σχετικές προβλέψεις για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη χώρα, για λογαριασμό της Τράπεζας της Ελλάδος, προβλέπεται ήδη σημαντική μείωση της παραγωγικότητας τους μέσα στις επόμενες δεκαετίες επομένως η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών είναι ούτως ή άλλως μονόδρομος.

δ) Προβληματική χαρτογραφική απεικόνιση: Οι χάρτες δεν είναι ευκρινείς, ενώ δεν είναι σαφές ούτε ποια δεδομένα αποτυπώνουν, από ποιες πηγές προέρχονται αυτά και σε ποιες χρονικές περιόδους αναφέρονται. Πιθανότατα επίσης να περιέχουν λάθη, όπως πχ ο πίνακας στη σελίδα 37 που δηλώνει ότι αποτυπώνει 'water depths' στις 7 Σεπτεμβρίου 2024.

ε) Απουσία δεδομένων: Το τεύχος διατυπώνει συμπεράσματα και καταλήγει σε προτάσεις μικρών και μεγάλων τεχνικών έργων δίχως να αναφέρει πουθενά σε ποια δεδομένα βασίζεται.

Αναφέρονται επιτόπιες επισκέψεις ως «διερευνητικές αποστολές» (fact-finding missions), άλλοτε σε πληθυντικό (Volume I και III) και άλλοτε σε ενικό (Volume III), καθώς και ότι υπάρχει σχετική έκθεση (fact-finding report, Volume II, σελ. 100). Όμως παρουσιάζονται μόνο τα αδρά συμπεράσματα αυτής της έκθεσης (Volume II, σελ. 116), χωρίς αναφορά στη μεθοδολογία, τα καταγεγραμμένα στοιχεία και τον τρόπο εξαγωγής συμπερασμάτων.

Αναφέρεται (Volume I, σελ. 38) ότι η διαμόρφωση του Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνου Πλημμυρών βασίστηκε σε υδρολογικά μοντέλα που είχαν ήδη δημιουργηθεί για τη Θεσσαλία. Όμως, στην

επόμενη ακριβώς πρόταση, αναφέρεται ότι «οι διερευνητικές αποστολές εντόπισαν **αδυναμίες στα υπάρχοντα μοντέλα, ειδικά σε ότι αφορά την επάρκειά τους για τον σχεδιασμό και διαστασιολόγηση των υποδομών αλλά και για την Έγκαιρη Προειδοποίηση και τη Διαχείριση Κινδύνων**». Προτείνεται μάλιστα τα μοντέλα αυτά να επικαιροποιηθούν (εκ των υστέρων;).

στ) Έμφαση σε μεγάλα κατασκευαστικά έργα: Αν και σε διάσπαρτα σημεία της η έκθεση αναφέρει ότι ο περιορισμός της φυσικής ροής ρεμάτων και ποταμών ευθύνεται για την αυξημένη τρωτότητα της Θεσσαλίας σε πλημμύρες και ξηρασία, καθώς και την ανάγκη διατύπωσης φυσικών λύσεων για την αντιπλημμυρική θωράκιση της Θεσσαλίας και την απελευθέρωση των φυσικών διόδων του νερού, εντούτοις η ‘μεγάλη εικόνα’ είναι η έμφαση που δίνει σε παρωχημένης λογικής, τεράστιου οικονομικού κόστους και αποδεδειγμένα αναποτελεσματικές προσεγγίσεις μεγάλων κατασκευαστικών παρεμβάσεων, όπως η εκτροπή του Αχελώου, η κατασκευή 23 φραγμάτων και επιπλέον αναχωμάτων που δημιουργούν περικλειστα χωριά (μόνο στην περιοχή του Καλέντζη προτείνονται >60km νέων αναχωμάτων, χωρίς να γίνεται καμία αναφορά σε αποκατάσταση της κοίτης των ποταμών. Γενικότερα η μελέτη αποτελεί συμπίλημα παλαιότερων προτάσεων για μεγάλα κατασκευαστικά έργα, τα οποία όμως είναι ακατάλληλα για την υπαρξιακή πρόκληση της κλιματικής κρίσης και των καταστροφών που τείνουν να γίνουν η νέα κανονικότητα.

Η μελέτη δηλώνει ότι προτεραιοποιεί μεν τα ορεινά φράγματα έναντι άλλων λύσεων, ωστόσο η έκταση του κειμένου για τα μεγάλα φράγματα σε συνδυασμό με τις εκτενείς τεχνικές προδιαγραφές που υπάρχουν στο τεύχος “Appendices” (Annex 9), δίνουν την ξεκάθαρη κατεύθυνση. Ειδικά για τα μεγάλα φράγματα ωστόσο φαίνεται να υπάρχουν αντιφάσεις που το ίδιο το κείμενο αναγνωρίζει. Η μελέτη αναφέρει ότι ο κύριος σκοπός αυτών των φραγμάτων είναι η άρδευση και αυτό μπορεί να έρχεται σε σύγκρουση με τον αντιπλημμυρικό τους στόχο: “Managing floods requires keeping reservoirs empty to accommodate floodwaters, while electricity companies and farmers prefer high and relatively constant water levels”. Για να επιλύσει αυτή την πρόκληση αναφέρει γενικόλογα και αόριστα την “καλή συνεργασία μεταξύ φορέων”, δηλαδή ένα ακόμα επίπεδο στην ήδη πολύπλοκη διαδικασία που στην πράξη αποδεικνύεται ιδιαίτερα προβληματικό.

ζ) Επαναφορά της εκτροπής του Αχελώου: Το σχέδιο δείχνει να διέπεται από μια εμμονή με το τεράστιο κατασκευαστικό έργο της εκτροπής του Αχελώου (φράγμα Συκιάς, σήραγγα Πετρωτού - Δρακότρυπας, φράγματα Μουζακίου και Πύλης). Η δε επίκληση της κλιματικής αλλαγής ως δικαιολογίας για την εκτροπή του Αχελώου είναι η πλέον παράλογη και δυνητικά καταστροφική πολιτική επιλογή. Ειδικά υπό τη βαριά σκιά της καταστροφής που προκάλεσε η καταιγίδα Ντάνιελ και επιδείνωσε η αμέσως επόμενη καταιγίδα Ηλίας, είναι ανάγκη να αναλογιστούμε πώς θα είχε εξελιχθεί η κατάσταση εάν είχε ολοκληρωθεί η εκτροπή του Αχελώου. Ειδικότερα λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι στόχος της εκτροπής είναι η διατήρηση της στάθμης του Πηνειού σε υψηλό επίπεδο κατά τους θερινούς και πρώτους φθινοπωρινούς μήνες, εύλογα συμπεραίνεται ότι κατά τη διάρκεια εκδήλωσης του Ντάνιελ, ο Πηνειός θα είχε ξεχειλίσει ήδη από τις πρώτες μέρες. Πιθανότατο αποτέλεσμα θα ήταν η πλημμύρα της Λάρισας κατά τη διάρκεια της καταιγίδας και σε πολύ μεγαλύτερη έκταση.

η) Αγνόηση βέλτιστων πρακτικών (Nature-based solutions): Η αναφορά στις λύσεις που βασίζονται στη φύση (nature-based solutions) γίνεται μόνο κατ’ επίφαση και υποδηλώνει άγνοια επί του αντικειμένου. Αναφορά γίνεται μόνο ως συμπληρωματικό έργο των έργων ορεινής υδρονομίας (ενδεικτικά revegetation and reforestation) ενώ αγνοεί πλήρως κρίσιμης σημασίας προσεγγίσεις όπως αποκατάσταση κοίτης ποταμών, αποκατάσταση παρόχθιων δασών, σύνδεση με πλημμυρικά πεδία, αποκατάσταση υγροτόπων και προστασία δασικών εκτάσεων ή/και αναδασώσεις όπου χρειάζεται). Η Ολλανδία είναι πρωτοπόρος σε έργα που βασίζονται σε nature-

based solutions και μια ολλανδική εταιρεία θα έπρεπε να το γνωρίζει αυτό και να αξιοποιήσει κατά το δυνατόν πληρέστερα τη διαθέσιμη εμπειρία και γνώση. Τελικά η αναφορά σε NbS είναι τελείως ανεπαρκής, ιδίως καθώς δεν εξειδικεύονται και παρουσιάζονται ως μέρος ενός συνονθυλεύματος παρεμβάσεων από την εκτροπή του Αχελώου έως και άλλες “grey infrastructures” (δηλ. μεγάλα κατασκευαστικά έργα). Η εταιρεία και τα αρμόδια υπουργεία μπορούν να αξιοποιήσουν το υλικό που έχει διαμορφώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (βλ. σχετικό κατάλογο στο τέλος των σχολίων). Οι φυσικές λύσεις δεν είναι εμβαλωματική προσθήκη σε ένα χαοτικό σύνολο από μεγάλες κατασκευαστικές παρεμβάσεις και εκτροπές ποταμών από μια λεκάνη απορροής σε άλλη. Οι φυσικές λύσεις στην κλιματική κρίση είναι ασπίδα προστασίας για ανθρώπους, κοινότητες, οικοσυστήματα και την οικονομία, και απαιτούν συνολικό και συμπαγή σχεδιασμό.

θ) Ανησυχητικό μοντέλο διακυβέρνησης: Το τεύχος που εστιάζει στη διακυβέρνηση (δηλαδή στον “Οργανισμό Διαχείρισης Υδάτων Θεσσαλίας”, περιέχει πολλή λεπτομέρεια, σε επίπεδο ακόμα και αριθμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, τυπολογία για τις οθόνες, smartphones, μεγάφωνα, ποδήλατα, και τύπο αυτοκινήτων 4X4, κλπ αλλά και μισθολογικές απαιτήσεις (στο τεύχος VI “Recommendations and timelines”). Η αναφορά όμως στον νομικό χαρακτήρα του οργανισμού γεννά ανησυχίες, τόσο για τις εγκρίσεις των έργων και την αδειοδότησή τους, αλλά και για το καθεστώς διάθεσης του νερού στους τελικούς χρήστες (δηλαδή στους αγρότες). Συγκεκριμένα, η ΗVA (της οποίας ο ρόλος στην διαχείριση του οργανισμού θα πρέπει να διευκρινιστεί από την κυβέρνηση), φαίνεται να προτείνει νομική μορφή ειδικού χαρακτήρα, με ανάθεση αρμοδιοτήτων υπό τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας (σελ. 126-128 τεύχους για τη διακυβέρνηση).

Τέλος, δεδομένου ότι φαίνεται πως η μελέτη αγνοεί πλήρως τη διεθνή τάση αντιμετώπισης με φυσικές λύσεις των σοβαρών κινδύνων από την κλιματική κρίση,¹ παραθέτουμε σημαντικό υλικό για φυσικές λύσεις (nature-based solutions) στη διαχείριση του κινδύνου πλημμυρών:

- European Commission. (2023). Nature-based Solutions for flood mitigation and coastal resilience. Climate ADAPT. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d6e80dca-d530-11ea-adf7-01aa75ed71a1/language-en>
- European Environment Agency. (2023). Nature-based solutions play crucial role in building Europe’s climate resilience. <https://www.eea.europa.eu/en/newsroom/news/nature-based-solutions-play-crucial-role>
- European Environment Agency. (2023). Nature-based solutions in Europe: Policy, knowledge and practice for climate-change adaptation and disaster risk reduction. <https://www.eea.europa.eu/publications/nature-based-solutions-in-europe>
- European Investment Bank. (2023). Nature-based solutions for flood mitigation in Greece. <https://www.eib.org/en/stories/nature-based-solutions-flood-greece>
- Nordic Council of Ministers for the Environment and Climate. (2022). Nordic Ministerial Declaration on nature-based solutions. <https://www.norden.org/en/declaration/nordic-ministerial-declaration-nature-based-solutions>
- Sustainable Asset Valuation (SAVi) of River Restoration in Greece <https://www.iisd.org/publications/report/savi-river-restoration-in-greece>

¹ Βλ. τα σχόλια των περιβαλλοντικών οργανώσεων στη διαβούλευση για τη 2η αναθεώρηση των ΣΔΛΑΠ Δυτικής Στερεάς και Θεσσαλίας: https://www.wwf.gr/shmeio_ghosis/politiki/?12171866/-----2

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις:

1. Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού
2. Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης
3. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
4. Greenpeace
5. WWF Ελλάς